

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
проф. Остапець Ю.О.
«17» 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Міграційна політика Європейського Союзу
(Migration policy of European Union)**

Рівень вищої освіти	Другий (освітньо-професійний)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Міграційна політика Європейського Союзу» (*Migration policy of the European Union*) для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 *Соціальні та поведінкові науки* спеціальності 052 *Політологія* освітньої програми **Політологія**.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри політології і державного управління**

протокол № 10 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Сурніна-Далекорей О.А., 2024 р.

© Ужгородський національний університет, 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,3 аудиторних – 42 самостійної роботи студента – 78	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	18	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	78	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Міграційна політика Європейського Союзу» є набуття магістрантами цілісного і комплексного уявлення про реалізацію спільної міграційної політики ЄС (її завдання, напрями, правові, політичні та інституційні механізми), вивчення сутності процесів інтеграції та комунітаризації в сфері міграційної політики та політики надання притулку в ЄС.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК08. Здатність спілкуватися іноземною мовою у процесі професійної та наукової комунікації.

ЗК09. Вміння працювати у міжнародному контексті.

ЗК10. Дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.

СК09. Вміння застосовувати форми, інструменти та методи публічної політики європейських країн у практичній професійній діяльності в Україні.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	ПРН-02
вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.	ПРН-03
приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень	ПРН-04
критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів	ПРН-06

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Міграційна політика Європейського Союзу»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
володіти навичками аналізу концептуальної і нормативно-правової основи реалізації міграційної політики в країнах Європейського Союзу	ПРН-02
вміти використовувати професійну лексику у спілкуванні державною мовою та комунікувати на професійні теми англійською мовою	ПРН-03
уміти визначати фактори, що впливають на розробку та реалізацію рішень та заходів в сфері міграційної політики ЄС; аналізувати і порівнювати альтернативи таких заходів; володіти навичками оцінки можливих ризиків і обмежень заходів міграційної політики в країнах ЄС	ПРН-04
критично осмислювати основні принципи та підстави міграційної політики ЄС, формулювати пропозиції щодо вирішення актуальних міграційних проблем ЄС	ПРН-06

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- модульна контрольна робота;
- усні відповіді під час практичних (семінарських) занять;
- презентація case study, підготовка воркшопу як форм індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на практичних (семінарських) заняттях, розробка case study, підготовка воркшопу.

Форма модульного контролю оцінювання: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою

Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів.

Знання, вміння та навички здобувачів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна (індивідуальна) робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
5+10	5	5 + 10	5 + 10		

T1, T2... - теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна (індивідуальна) робота					Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	T9	50	100
15	5 + 10	10	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	4	20
Воркшоп (дискусія)	-	-	1	30
Case study (презентація)	1	20	-	-
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 16-17 балів):

0-5 – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити;
6–8 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань;

9–12 балів – здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою;

13–15 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації;

16-17 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Результат підсумкового контролю визначається як середньоарифметичне значення модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит Максимальна оцінка, яку можна отримати під час іспиту – 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою

90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Історія, основні принципи та напрями міграційної політики ЄС

Тема 1. Становлення і розвиток міграційної політики Європейського Союзу

Основні рівні державної міграційної політики країн - членів ЄС. Чотири моделі міграційної політики ЄС. Особливості становлення міграційного законодавства та міграційної політики в країнах ЄС. Проблема правового регулювання міграційної політики. Початкові кроки вироблення спільних підходів у сфері міграції Шенгенської системи нормативних актів. Тенденції щодо уніфікації міграційної політики в 1990-х рр. XX ст. Вироблення єдиної політики відносно міграції в Амстердамському договорі. Перехід ЄС до моделі наддержавної міграційно-правової політики. Чотири ключові напрями формування комунітарної міграційної політики ЄС. Перехід ЄС від заходів контролю до регулювання міграції. Міграційна політика як елемент зовнішньої політики ЄС. Дублінська угода та Гаагська програма (2003 р.). Загальна європейська система притулку. Лісабонський договір 2009 р. як новий рівень гармонізації та уніфікації міграційної політики. Боротьба з нелегальною імміграцією та укладання міжнародних угод про реадмісію. Європейська міграційна криза 2015 р.

Тема 2. Міграційні процеси в Європі в 1950-1970-х роках XX століття

Імміграція всередині Європи в другій половині XX століття. Післявоєнна імміграція. Післявоєнна рееміграції з колоній. Міграційні потоки на території Західної Європи в 1950-1960-их рр. XX століття. Економічні чинники міграції. Досвід масової імміграції Великої Британії, Франції, Німеччини, Бельгії, Нідерландів і Швеції. Програма імпортування іноземної робочої сили в країнах ЄС. Національні міграційні служби. ФРН і Швеція як місця тяжіння потоків європейських мігрантів після другої світової війни. Країни з великою імміграцією в 1950-1970-их рр. : ФРН, Франція, Швейцарія, Швеція, Бельгія, Люксембург. Країни з масовою еміграцією в 1950-1970-их рр. : Італія, Іспанія, Португалія, Мальта, Греція, Ірландія, Фінляндія. Країни із незначною міграцією: Великобританія, Нідерланди, Австрія. Два основних типи економічної міграції 1) міграція між державами-членами; 2) імміграція з третіх країн. Два види трудової імміграції в 1970-х рр. в державах-членах ЄС: «імміграція за контрактом» (система ротації) і «імміграція з поселенням». Перші гастарбайтери. Зміни імміграційної політики ЄС в 1970-х рр. Державні програми стимулювання репатріації іноземців. Жорсткість імміграційної політики і зміна спрямованості міграційних потоків в країнах ЄС в кін. 1970-х – на поч. 1980-х рр.

Тема 3. Нормативно-правові основи регулювання міграції в Європейському Союзі

Основні суб'єкти нормативно-правового регулювання міграції в ЄС. Об'єкти регулювання. Універсальні міжнародні принципи і норми, в сфері регулювання міграції. Основні документи в сфері міграційної політики ЄС: Амстердамський договір (1997 г.) про внесення змін до Договору про Європейський Союз; 2) Договір про заснування Європейського Співтовариства; 3) Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (1977 р); 4) Конвенція Ради Європи «Про заходи щодо протидії торгівлі людьми» (2008 р). Уніфікація норм щодо протидії нелегальній міграції та посилення співпраці в сфері міграційної політики в Гаазької програмі (2004

р.) 10 основних принципів комюніке ЄК «Загальна імміграційна політика Європейського союзу: принципи, напрямки, інструменти». Пріоритети ЄС в сфері регулювання зовнішньої і внутрішньо-регіональної міграції в Стокгольмській програми (2010-2014 рр.). Регламент ЄК 539/2001 2001 г. «Про встановлення переліку третіх країн, громадяни яких повинні мати візу, і країн, громадяни яких звільняються від віз». Директива 2009/50 / ЄС (2009 г.) «Про встановлення умов в'їзду і перебування громадян третіх країн з метою висококваліфікованої праці» («блакитна карта»). Законодавство ЄС про обмеження нелегальної міграції: директива 2002/90 / ЄС від 28 листопада 2002 року, Рамкове рішення від 28 листопада 2002 р. Директива № 2014/36 «Про сезонних працівниках». Директива № 2014/66 «Про працівників, які прибули в рамках внутрішньо-корпоративного обміну». Директива ЕП і ЄК № 2011/9813 «Про процедуру отримання єдиного дозволу». Проблема застосування правових норм ЄС у сфері міграції.

Тема 4. Міграційна політика Європейського Союзу на сучасному етапі : основні напрямки

Європейська міграційна кризу 2015 р. Проблема нерівномірного розподілу мігрантів у ЄС. Реалізація принципу квотного розподілу мігрантів. Реформування системи надання «Блакитної карти». Проблема розширення прав працівників-мігрантів шляхом запровадження дозволу на вільне пересування по всій території ЄС. Складові частини сучасної міграційної політики ЄС: інтенсифікація боротьби з нелегальною міграцією; підтримка і стимулювання легальної міграції; позиціонування імміграції як важливого елемента відносин ЄС з країнами походження і транзиту іммігрантів. Основні принципи сучасної міграційної політики ЄС: транспарентність і раціональність; диференціація прав мігрантів в залежності від терміну їх проживання в ЄС; вдосконалення процедури подачі клопотань про в'їзд і їх оцінки. Проблема інтеграції міграційної політики ЄС в загальну зовнішню політику ЄС щодо третіх країн. Міграційна карта Євросоюзу на сучасному етапі. Німецьке Бюро по недискримінації в правах. Французька Рада з питань рівності в правах і боротьби проти дискримінації. Іспанська Вища рада по імміграційній політиці. Італійський Комітет з міграції. Антиміграційні рухи в ЄС (PEGIDA, «Закриті кордони»).

Міграційна реформа Європейського Союзу 2023-2024 рр. «Пакт про міграцію та надання притулку» (2024 р.). Нові п'ять законів Євросоюзу та масштабне посилення європейського законодавства в сфері притулку та міграції.

Статус українських біженців в ЄС. Директива про тимчасовий захист від 2 березня 2022 р. про надання тимчасового захисту особам, які рятуються від війни в Україні. План ЄС із забезпечення готовності до міграції та кризових ситуацій. Платформа солідарності. Пропозиція Комісії продовжити тимчасовий захист до березня 2025 року. Випробувальний Фонд талантів ЄС.

МОДУЛЬ 2. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС

Тема 5. Права і статус легальних мігрантів в ЄС

Гармонізація прав легальних мігрантів в ЄС. Чотири основні елементи спільної міграційної політики ЄС: 1) співробітництво з третіми країнами; 2) загальна система притулку ЄС; 3) регулювання міграційних потоків; 4) справедливе ставлення до громадян третіх країн і їх прав. Відкритість міграційної політики ЄС і пов'язані з цим ризики. Директива 2003/86 / ЄС про право на сімейне возз'єднання і директива 2003/109 / ЄС про статус і права громадян третіх країн, які легально проживають на території ЄС більше п'яти років, як ключові інструменти, що регулюють права громадян третіх країн в ЄС. Проблема зближення правових статусів мігрантів з третіх країн і громадян ЄС. Тенденція посилення умов натуралізації на початку 2000-х років.

Резолюція ЄС про гармонізацію національних політик в сфері возз'єднання сім'ї. Особливості правового статусу легальних мігрантів в ЄС. Статус довгострокового резидента ЄС. Мовні тести як обов'язкова умова інтеграції для отримання статусу резидента ЄС. Концепція «цивільного громадянства» у міграційній політиці Європейського союзу (2003 рік). Основні причини видачі посвідки на тимчасове проживання в ЄС: возз'єднання сімей, працевлаштування, освіта, надання статусу біженця і субсидіарного (допоміжного) захисту. Невідповідності прав легальних мігрантів правам громадян ЄС.

Тема 6. Політика ЄС в сфері надання притулку

Статистика претендентів на притулок в країнах ЄС за 2000-2020-ті рр. Основи політики притулку. Дублінська конвенція. Саміт в Тампері. Положення про формування "загальної системи надання притулку", "уніфікованого статусу притулку та тимчасового захисту", "загальних мінімальних стандартів". Стандарти процедури надання притулку. Директива про "тимчасовий захист" (2001 р.). Сучасна правова основа політики притулку ЄС: 1) "директива по прийому" (2003 р.); 2) кваліфікаційна процедура (2005 р.), 3) Дублінський регламент. Система ЕВРОДАК (EURODAC) та дактилоскопічна база даних. Європейський фонд з прийому біженців. Визначення статусу біженця. Критика Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, неурядовими організаціями та громадянським суспільством правил надання притулку державами-членами ЄС. Новий "пакет політики притулку". Модернізація правової бази політики притулку. Основні проблеми на шляху формування загальної політики притулку. Країни ЄС з найбільш і найменш вигідними умовами прийому біженців. Рух протесту проти зайвої "лібералізації" стандартів прийому біженців в країнах ЄС. Відсутність солідарності держав-членів ЄС щодо розміщення біженців в обов'язковому порядку.

Тема 7. Політика ЄС по боротьбі із нелегальною міграцією

Політики ЄС по боротьбі з нелегальною міграцією в умовах сучасної міграційної кризи. Основні заходи ЄС по боротьбі з нелегальною міграцією. Посилення контролю за зовнішніми кордонами держав-членів ЄС. Система біометричних даних і електронного спостереження. Європейська система прикордонного спостереження ЕВРОСУР. Поділ кордонів за ступенем ризику в залежності від загрози незаконної імміграції та контрабанди. «План дій ЄС по боротьбі з контрабандою мігрантів (2015-2020 рр.)». Боротьба з причинами нелегальної міграції з третіх країн. Створення безпечних легальних каналів для міграції в ЄС. Загальна політика ЄС в сфері безпеки і оборони (CSDP). Політика ЄС щодо повернення мігрантів. Основні маршрути нелегальної міграції в Середземному морі. «EUNAVFOR MED Operation Sophia». Посилення зовнішнього виміру міграційної політики ЄС. Рамкові партнерства ЄС з третіми країнами - джерелами і транзитерами мігрантів. Методологія реалізації рамкових партнерств з міграції. Регіональний фонд вкладень ЄС у зв'язку з кризою в Сирії («Madad»). Цільовий надзвичайний фонд допомоги країнам Африки. «Європейський план зовнішніх інвестицій» для країн з економікою, що розвивається.

Тема 8. Вплив міграції на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС

Структурний, культурний, соціальний та ідентифікаційний вимір інтеграції мігрантів. Переважання структурного виміру інтеграції мігрантів в ЄС. Увага до економічної незалежності громадян з третіх країн і знання мови як пріоритетного напрямку в інтеграційних програмах країн ЄС. Соціо-культурна адаптація легальних

мігрантів в ЄС. Провал політики мультикультуралізму в країнах ЄС. Нідерланди як приклад одного з найбільш жорстких законодавств в сфері надання громадянства та інтеграції мігрантів в ЄС. Проблеми дискримінації, соціального утримання і геттоїзації мігрантів. Позитивні зовнішні ефекти міграції на національні економіки країн ЄС. Негативні наслідки міграції на соціальні, політичні, культурні та економічні сфери життя країн ЄС: 1) неконструктивна економічна активність мігрантів; 2) зростання господарського хаосу; 3) посилення соціальної напруженості; 4) виникнення міжнаціональних, міжетнічних, міжконфесійних конфліктів; 5) погіршення криміногенної ситуації; 6) відтік частини грошових доходів. Невдоволення і агресія з боку місцевого населення країн ЄС по відношенню до мігрантів. Механізми ЄС з нейтралізації негативних наслідків міграції та пом'якшення соціальної напруженості в зв'язку з нею.

Тема 9. Міграційна політика країн Вишеградської групи

Позиція країн Вишеградської групи щодо міграційної політики ЄС в умовах кризи. "Перенесення акценту політики ЄС з проблем міграції на безпеку і прикордонний контроль". Проблема забезпечення цілісності і непорушності шенгенської системи. Нові заходи для посилення ефективності Агентства прикордонної і берегової охорони. Критика керівництва В4 політики відновлення контролю на внутрішніх кордонах ЄС і проекту "міні-Шенген". Протест Словаччини, Польщі, Чехії та Угорщини проти введення механізму розподілу і санкцій за відмову від зобов'язань по розселенню біженців та «Мальтійської декларації». Заклик до «гнучкої солідарності» країн В4. Основні складові проекту вирішення міграційної кризи з боку країн В4: 1) розробка спеціальних заходів і законодавчих ініціатив для інтеграції інструментів CFSP і політики розвитку; 2) збільшення фінансової, технічної та консультативної допомоги країнам виходу і транзиту мігрантів; 3) реалізація концепції "гарячих пунктів" - центрів прийому шукачів притулку за межами ЄС. Заклики лідерів В4 до ренаціоналізації міграційної політики ЄС. Послідовне відстоювання країнами В4 принципу консенсусу в ухваленні рішень з питань міграційної політики.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд.	с.р.	л		П	лаб	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Становлення і розвиток міграційної політики Європейського Союзу	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Міграційна ситуація в Європі в 1950-1970-х рр. XX століття	9	2	2			5	12					12
Тема 3.	12	4	2			6	14		2			12

Нормативно-правові основи регулювання міграції в Європейському Союзі												
Тема 4. Міграційна політика Європейського Союзу на сучасному етапі : основні напрямки	24	4	2		18		14	2				12
Тема 5. Права і статус легальних мігрантів в ЄС	14	2	2			10	14	2				12
Тема 6. Політика ЄС в сфері надання притулку	11	4	2			5	12					12
Тема 7. Політика ЄС по боротьбі із нелегальною міграцією	10	2	2			6	14	2				12
Тема 8. Вплив міграції на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС	9	2	2			5	14	2				12
Тема 9. Міграційна політика країн Вишеградської групи	21	2	2		17		14		2			12
Усього годин	120	24	18	-	35	43	120	10	4	-	-	106

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Становлення і розвиток міграційної політики Європейського Союзу	2	
2	Міграційна ситуація в Європі в 1950-1970-их рр. ХХ століття	2	
3	Нормативно-правові основи регулювання міграції в Європейському Союзі	2	2
4	Міграційна політика Європейського Союзу на сучасному етапі : основні напрямки	2	
5	Права і статус легальних мігрантів в ЄС	2	
6	Політика ЄС в сфері надання притулку	2	
7	Політика ЄС по боротьбі із нелегальною міграцією	2	
8	Вплив міграції на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС	2	
9	Міграційна політика країн Вишеградської групи	2	2

Разом	18	4
--------------	-----------	----------

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Становлення і розвиток міграційної політики Європейського Союзу	6	10
2	Міграційна ситуація в Європі в 1950-1970-их рр. ХХ століття	5	12
3	Нормативно-правові основи регулювання міграції в Європейському Союзі	6	12
4	Міграційна політика Європейського Союзу на сучасному етапі : основні напрямки	18 (інд.)	12
5	Права і статус легальних мігрантів в ЄС	10	12
6	Політика ЄС в сфері надання притулку	5	12
7	Політика ЄС по боротьбі із нелегальною міграцією	6	12
8	Вплив міграції на політичну та соціально-економічну стабільність в країнах ЄС	5	12
9	Міграційна політика країн Вишеградської групи	17 (інд.)	12
	Разом	78	106

5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студента з курсу «Міграційна політика Європейського Союзу» включає:

Перший модуль: Опис case study країни ЄС в якій успішно реалізується політика в сфері інтеграції мігрантів та управління інтеграцією.

Другий модуль: Проведення воркшопу «Переміщення людей між ЄС та Україною: актуальні проблеми». Робота в групах, обговорення, дискусія.

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

В умовах використання формату онлайн-навчання із застосуванням мережі Google Meet та середовища E-learn названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Демчишина В.Р. Принципи міграційної політики Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2018. №4. С. 325-328.
2. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2021. №1. С.276-281
3. Курилюк, Ю., Родінова, Н., Овчар, П. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. *Економіка та суспільство*. 2022. (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-34>
4. Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2017. № 6. С. 54-57.
5. Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2020. №11. С. 302-306.
6. Рігерт Б. Що зміниться у міграційній політиці ЄС в 2023 році? *Політика/Європа*. URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-migracijnij-politici-es-v-2023-roci/a-64220445>
7. Чернега О.Б., Яковенко Ю.В. Міграційна політика ЄС: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2020. №22. С.74-79.

Допоміжна література

1. Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для Європейського Союзу. *Підприємництво господарство і право*. 2019. № 12. С. 334–338.
2. Андрейко В. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія»*. 2019. Вип. 2 (41). С. 134-142.
3. Бобильов В. В. Міграційна політика (сутність, структурна будова, основні типи). *Влада*. 2009. С. 61-64.
4. Гаврушко Ю.Ф. Особливості правового режиму ЄС щодо робітників – мігрантів в третіх країн. *Український часопис міжнародного права*. 2004. № 3. С. 18–24.
5. Вітман К. М. Міграційний криза як виклик етнополітичної безпеки Євросоюзу. *Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: науково-практич. симпозіум*. Одеса, 2015. С. 18-25.
6. Дергач А.В. Регулювання міграційних процесів в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23 С. 163–168.
7. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейсько Союзу. *Міжнародне право*. 2021.1. С. 276 – 281.
8. Мушак Н.Б. Правові засади імміграційної політики Європейського Союзу. *Альманах права. Правовий світогляд: людина і право* (До 65-річчя Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України). К., 2014. Вип. 5. С. 276–281.
9. Краєвська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: політико-правовий аспект. *Грані*. 2011. № 5 (79). С. 141–149.
10. Кормич А.І. Правова регламентація міграційної політики ЄС: обумовленість та значення. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-*

- практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 108-111.
11. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
  12. Макаруха З Гармонізація процесуального права притулку в рамках ЄС. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. №1. С. 215–225.
  13. Мушак Н.Б. Свобода пересування осіб як одне із фундаментальних прав громадян Європейського Союзу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Київ: Ін-т міжнар. відносин, 2013, № Вип. 117, Ч. 1. С. 105–113.
  14. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / за заг. ред. М. В. Буроменського. Х.: Право, 2015. 328 с.
  15. Оврамець М.А. Діяльність керівних органів ЄС у сфері контролю міграцій. *Проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 7. С. 122–142.
  16. Пономарьова О.П. Правове регулювання порядку перетинання кордонів країн шенгенської зони (не) громадянами ЄС. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 35–42.
  17. Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2020.11. С. 302 – 306.
  18. Сокурєнко В. А., Хрякова Н. О. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2021. Вип. 63. 243 с. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232260/231073>
  19. Юськів Б. Н. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеки європейської регіональної системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. С. 17-24.
  20. Шамраєва В.М. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС. *Державне будівництво*. 2009. № 1. С. 25–32.
  21. Surnina–Dalekorey O., Bratveit K., Kichera N., Lahbib Y., Ulicna I., Vegesh I. Border dynamics: legal and illegal migration. Bratislava: SFPА. 2023. 19 p.
  22. Surnina–Dalekorey O., Bratveit K., Kichera N., Lahbib Y., Ulicna I., Vegesh I. Border dynamics: legal and illegal migration / Safe and Inclusive Border between Slovakia and Ukraine: factors influencing cross-border cooperation. Bratislava: Research Center of the Slovak Foreign Association. 2023. P. 20 – 70.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Вімон П. Міграція в Європі: подолання кризи солідарності. Брюссель, 2017. URL: <http://carnegie.ru/2017/02/09/ru-pub-67923>
2. ЄС має право «диктувати» країнам квоти на мігрантів – рішення Євросуду. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2299822-esmae-pravo-diktuvati-krainam-kvotina-migrantiv-risenna-evrosudu.html>
3. Конвенція про статус біженців (Женевська конвенція) від 28 липня 1951 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011
4. Солодько А., Фітисова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Довідкова інформація офіційного сайту Аналітичного центру CEDOS. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/migration/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>.
5. Стрілець М. Політика Європейського Союзу та провідних європейських держав щодо зниження рівня нелегальної міграції / Науково-дослідний центр проблем національної безпеки. URL: <http://nicpnб.ru/analytics/politika-evropejskogo-soyuza-i-vedushhih-evropejskih-gosudarstv-po-snizheniyu-urovnyanelegalnoj-migratsii/>
6. The International Organization for Migration. URL: <http://www.iom.int/>

7. Migration and migrant population statistics – Statistics Explained (2020) Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#Migrant_population:_21.8_million_non-EU-27_citizens_living_in_the_EU-27_on_1_January_2019
8. Van Wolleghem, P.G. (2019) Where is the EU's Migrant Integration Policy Heading? *International Review of Public Policy*, 1(2), 218–237. <https://doi.org/10.4000/irpp.396>
9. Database – Eurostat (2020) Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
10. Frontex / European Union Agency (2020) Frontex. URL: <https://frontex.europa.eu/>
11. EU migration policy (2020, December 14) European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/migratory-pressures/#>
12. Number of illegal crossings between border-crossing points in the European Union from 2009 to 2021. Statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/>
13. Waldrauch, H., Electoral rights for foreign nationals: a comparative overview of regulations in 36 countries, National Europe Centre Paper No. 73. Vienna, European Centre for Social Welfare Policy and Research, 2003. URL: https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/41780/3/waldrauch_paper.pdf.
14. Zapata-Barrero, R. et al., The political participation of immigrants in host countries: An interpretative framework from the perspective of origin countries and societies, INTERACT Research Report 2013/07. URL: <http://interact-project.eu/docs/publications/Research%20Report/INTERACT-RR-2013-07.pdf>.